

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ ГР. ПЛОВДИВ	
Вх. № <u>1006</u>	Дело № <u>11</u>
Получено на <u>24.03.2026</u>	

РЕЦЕНЗИЯ

относно конкурса за „професор“ по научната специалност Икономика и управление (селско стопанство), обявен в ДВ бр. 99 от 21.11.2025 год. с кандидат доц. д-р Боряна Любчева Иванова, от Аграрен университет гр. Пловдив,

Рецензент: проф. д.ик.н. Юлия Маркова Дойчинова, Университет за национално и световно стопанство, област на висше образование Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Икономика и управление (аграрна икономика), определена съгласно Заповед № РД 16-133/26.01.2026 год. на Ректора на Аграрен университет – Пловдив за член на научното жури

1. Общи данни за кариерното и тематичното развитие на кандидата

Кандидатът за академичната длъжност Боряна Иванова е възпитаник на УНСС, където е защитила магистърската си степен в специалност „Аграрна икономика“ (1999). Докторска степен е защитена пред Специализиран научен съвет на ВАК на Република България през 2007г. по научна специалност 05.02.18 Икономика и управление. Добрата икономическа и педагогическа подготовка на кандидата се допълва от професионална квалификация по бизнес и финанси, както и от участия в лятно училище в Германия и 5 квалификационни курса в научни институции в България, Германия, Румъния, Русия, Нидерландия. По този начин професионалната квалификация на кандидата постоянно е надграждана, разширявана, обогатявана и осъвременявана с актуални знания и умения в областта на икономиката и управлението на селското стопанство.

В документите по конкурса е представена информация за повече от 24 години педагогически стаж. Професионалното развитие на Иванова в Аграрния университет включва академичните длъжности асистент (2001-2004); старши асистент (2004-2007); главен асистент (2007-2012г.) и доцент от 2012г.

Едновременно с преподавателската дейност Иванова изпълнява и редица административни функции като научен секретар на катедра „Икономика“, директор на Учебно-информационен център (2012-2016г.), заместник ректор на университета (2016-2019г. и 2019-2024г.) и Ректор от 2024 г.

2. Общо описание на представените материали.

В конкурса за „професор“ доц. д-р Боряна Иванова участва с обща продукция от 31 труда, групирани по следния начин:

- ❖ Научни-публикации по номенклатурната специалност – 31 броя, от тях:

- Публикации с импакт фактор – 6 броя

- Публикации в рецензирани и реферирани научни списания – 19 броя;

Личното участие на Боряна в посочените 31 труда се илюстрира с факта, че 4 са самостоятелни, в 5 броя - е първи, в 6 – е втори, а в останалите 16 - е трети и следващ автор.

За изготвяне на становището подлежат на анализ 31 броя публикации.

В материалите по конкурса е представена Справка-декларация за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2, 3 и 5 от ЗРАСРБ. Набраните точки общо и по отделните групи показатели показват съществено надхвърляне на изискванията. Общият брой точки е 1164,65, като най-много са надхвърлени изискванията по показателите от група Д за цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове (4,5 пъти) и за показателите от група Е за участие в проекти, защитени докторанти и др. (2,55 пъти).

3. Основни направления в изследователската работа на кандидата. Демонстрирани умения или заложби за ръководене на научни изследвания.

Богатата научна продукция на доц. Иванова включва няколко направления:

- Климатични промени, екосистемни услуги и устойчиво териториално развитие;
- Кооперативни модели, институционална среда и организационно развитие;
- Биоикономика, биомаса и устойчиви аграрни вериги;
- Икономически анализ, аграрни политики и структурни трансформации;
- Институционална икономика, транзакционни разходи и регулаторна среда.

Тези направления отразяват резултатите от значителния брой проекти, в които участва и ръководи доц. д-р Боряна Иванова. Представена е информация за ръководство и участие в 26 научно-изследователски, преподавателски и административни проекти. Сред тях най-многобройни са изследователските (16 броя), следвани от административните и образователните. Висока оценка заслужава участието в 10 международни, 10 национални и 6 университетски проекта.

Представеният хабилизационен труд "Потенциал и предпоставки за развитие на биоикономиката в България" е посветен на анализа на потенциала за развитие

и териториалното разпределение на инициативите в областта на биоикономиката, подкрепяни на местно ниво, като целта е очертаването на приоритетните области при реализирането на проекти от дадено направление и разработване на препоръки за постигане на устойчиви резултати. Въз основа на анализа се обобщава, че се наблюдава еволюция на дефинирането, съдържанието и обхвата на термина „биоикономика“ на световно и европейско ниво. Високо оценявам приложението на подхода за идентифициране на предизвикателствата и проблемите, както и възможностите на концепцията да отговори на ключовите глобални предизвикателства пред съвременното общество. Оценено е мястото на България и постиженията в практическото приложение на концепцията, като е разкрит нереализиран потенциал, както и възможности за развитие и приложение на различни дейности. Изведени са мерки на ниво държавна политика, препоръки за участие на заинтересованите страни, развитие на социалния капитал. Подчертана е ролята на научноизследователската и развойна дейност и необходимостта от по-широка обществена ангажираност за зелената трансформация на бизнеса.

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата. Ролята му за обучението на млади научни кадри.

Боряна Иванова активно участва в подготовката на студентите от специалностите на факултет „Икономика“ на Аграрния университет не само с преподавателската си работа, но и с организирането на научни семинари и конференции; ръководство на студентите от Студентската научна група към катедра „Икономика“ и др.

В документите по конкурса е включена служебна бележка за осъществено ръководство на двама успешно защитили чуждестранни докторанти.

5. Значимост на получените резултати.

Преобладаващата част от представените по конкурса публикации са оценени и издадени в престижни издания, което създава възможности за бързото им разпространение сред академичната общност. Високо оценявам постижението на кандидата - четири от статиите са публикувани в списания, които са с най-висок ранг – Q1.

Научната продукция на доц. Боряна Иванова е получила признанието си от научната общност. Доказателство за това е информацията за 109 цитирания, в т.ч. от общо 81 броя в чужди издания, 27 в авторитетни списания с импакт ранг (25% от общия брой цитати).

6. Значимост на приносите за науката и практиката.

В ролята си на изследовател Боряна Иванова има ясно очертан профил в областта на икономиката на селското стопанство с фокус на климатичните промени и въздействието им на земеделието и селските райони. Това изследователско поле се интерпретира в контекста на биоикономиката и устойчивото развитие на земеделието и селските райони.

Представената справка на приносите във висока степен отразява съдържащите се в продукцията на кандидата научни теоретични и практико-приложни приноси. Основните и значими от тях групирам по следния начин:

I. ОРИГИНАЛНИ ПРИНОСИ

- ✓ Обогаляване на теоретичния анализ на рентите и транзакционните разходи като взаимосвързани категории чрез доказване на тяхната роля на механизъм за разпределение на икономически ползи и интерпретирането им като фактор за задълбочаване на неравнопоставеността и пазарните изкривявания.
- ✓ Доразвитие и обогаляване на анализа на договорните отношения и пазарната власт в контекста на разбирането за ролята на непълните договори, икономииите от мащаба и концентрацията на ресурси при формирането на асиметрични отношения между икономическите участници.
- ✓ Развитие и обогаляване на теоретичната рамка за оценка на климатичния риск, уязвимостта и устойчивостта. Това е постигнато чрез интеграция на климатични сценарии, пространствени анализи и социалноикономически фактори, адаптирани към специфичните условия на България, селските райони и урбанизираните територии.
- ✓ Доразвитие на теорията за диверсификацията като механизъм за икономическа стабилизация на кооперациите чрез обогаляване на теоретичните модели за кооперативно поведение в условия на риск и несигурност и на тази основа осмисляне на кооперациите като пазарен стабилизатор и носител на обществени ползи;
- ✓ Систематизиране на теоретичната рамка на биоикономиката като интердисциплинарна концепция чрез разграничаване и интегриране на биоресурсната, биотехнологичната и устойчиво-трансформационната перспектива. На тази основа се обосновава мястото на земеделието и земеделската биомаса като ядро на биоикономиката;

✓ Доразвитие на теоретичния дебат за връзката между биоикономика, кръгова икономика и устойчиво развитие, която свързва ресурсна ефективност, екологична устойчивост и икономическа конкурентоспособност.

✓ Теоретично осмисляне на устойчивостта на биоикономическите вериги чрез интегриране на икономически, екологични и социални измерения, включително баланса „храни – енергия – материали“ и ограниченията при използването на биомаса.

II. МЕТОДОЛОГИЧНИ ПРИНОСИ

✓ Разработена е интегрирана институционално-икономическа рамка за анализ на регулираните пазари. В нея се съчетават теорията за транзакционните разходи, рента търсещото поведение и анализа на институционалната промяна.

✓ Разработен е интердисциплинарен подход за изследване на климатичната устойчивост, който съчетава на инструменти и научни резултати от климатологични, аграрикономически подходи с пространствено планиране и екосистемни услуги и по този начин позволява надграждане на секторния анализ към системно разбиране на климатичните рискове.

✓ Обогаляване на теоретичната рамка за анализ на земеделските и енергийните кооперации в условията на пазарна и институционална трансформация чрез интегриране на подходите на новата институционална икономика, теорията на правата на собственост и теорията за организационното поведение в преходни икономики.

III. НАУЧНИ ПРИНОСИ

✓ Развитие на интегрирана теоретична рамка за икономическия анализ на аграрния сектор и селските райони чрез съчетаване на секторен, териториален и институционален подход към анализа на земеделието и селските райони;

✓ Обогаляване на теоретичните модели за кооперативно поведение в условия на риск и несигурност и на тази основа осмисляне на кооперациите като пазарен стабилизатор и носител на обществени ползи;

✓ Обосноваване и разкриване на устойчиви пространствени модели (при валежите, екосистемните услуги и др.), които допринасят за по-добро разбиране на регионалната климатична нееднородност;

✓ Разкриване и осмисляне на институционалната нестабилност като ключов източник на икономическа неефективност на основата на дуалния ефект предизвикан от честите и непоследователни регулации и нарастващите

транзакционните разходи при ограничаване на адаптивния капацитет на икономическите актьори;

- ✓ Развитие на теоретичния дебат за ролята на аграрните политики като фактор за структурна трансформация на базата на анализи за влиянието на субсидиите, директните плащания и стратегическите планове по ОСП върху доходността, специализацията и концентрацията в земеделието;
- ✓ Обогаляване на знанията за разпределителните ефекти и справедливостта на публичната подкрепа чрез обосноваване на връзката между структурата на стопанствата, концентрацията на земя и неравномерното разпределение на директните плащания;
- ✓ Развитие на теоретичните модели за регионална и секторна диференциация на биоикономическия потенциал в зависимост от културната структура, ресурсната база и институционалната среда.

IV. ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

- ✓ Обогаляване на знанията за социалните и поведенческите аспекти на климатичната адаптация чрез анализа на възприятията на фермерите и местните общности при приемането на иновации и адаптационни мерки.
- ✓ Обогаляване на знанията за взаимодействията между екосистемни услуги в условията на урбанизация на базата на отношенията между въглеродното съхранение, водния добив и градското охлаждане, които са динамични, мащабно зависими и силно повлияни от етапа на урбанизационно развитие.
- ✓ Оценяване на устойчивостта на биоикономическите вериги чрез интегриран анализ на икономически, екологични и социални измерения на баланса „храни – енергия – материали“ и ограниченията при използването на биомаса.
- ✓ Обогаляване на анализа на човешкия и социалния капитал в биоикономиката с акцент на значението на образованието, възрастта, опита и социалните мрежи за адаптивността и иновативния потенциал на биоикономическите актьори.

7. Препоръки

Нямам съществени критични бележки към научната продукция на кандидата. Препоръчвам на Боряна Иванова да продължи активната си научно-изследователска дейност и публикационна активност със студии и статии в авторитетни издания с импакт ранг и импакт фактор.

8. Лични впечатления и становище на рецензента

Познавам Боряна Иванова от годините на обучението ѝ в специалност „Аграрна икономика“ на Университета за национално и световно стопанство и от разработването и дисертационния ѝ труд в катедра „Икономика на природните ресурси“. Тя се отличаваше сред колегите ѝ с мотивираност, любознателност, отговорност, възможности за анализ и синтез, критично мислене и умения за работа в екип. Тези свои умения тя успешно доразви, надгради и обогати в преподавателската, изследователската и експертната си дейност в рамките на Аграрния университет гр.Пловдив.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направения анализ на педагогическата, научната и научно-приложната дейност на кандидатката считам, че доц. д-р Боряна Иванова напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение на Аграрния университет гр. Пловдив, защото:

- ✓ е автор и съавтор на значителен брой научни публикации, които съдържат оригинални теоретични, методологични и практико-приложни приноси;
- ✓ академичните ѝ публикации са реализирани в авторитетни научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация;
- ✓ научната продукция на кандидата е получила висока оценка от научната общност и е многократно цитирана в реномирани научни издания;
- ✓ осъществява преподавателската дейност на високо ниво с използването на активни методи на преподаване;

Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната ѝ дейност. Позволявам си с пълна убеденост да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително, а Факултетният съвет на Факултета по Икономика при Аграрен университет – Пловдив да избере д-р Боряна Любчева Иванова за „**професор**“ по научната специалност Икономика и управление (селско стопанство).

Дата: 23.02.2026г.

РЕЦЕНЗЕНТ:.....

(проф. д.ик.н. Юлия Дойчинова)